

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету історії, педагогіки та психології

_____ Орест ГУК

_____ 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СПІЛКУВАННЯ

Ступінь вищої освіти: перший (бакалаврський)
Статус дисципліни: вибіркова
Факультет: історії, педагогіки та психології
Кафедра: психології
Мова навчання: українська

Дані про вивчення дисципліни

Форма здобуття освіти	Обсяг дисципліни: год / кредити ЄКТС	Кількість годин						Вид семестрового контролю
		Аудиторні заняття					Самостійна робота	
		Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття		
Очна (денна)	120/4	40	20	–	20	–	80	Залік
Заочна	120/4	12	6	–	6	–	108	Залік

Розробник:

_____ Роман ХАВУЛА, кандидат психологічних наук, доцент

Затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол від ____ 2026 р. № ____

Завідувач кафедри психології _____ Мирослав САВЧИН

Затверджено на засіданні науково-методичної ради факультету історії, педагогіки та психології

Протокол від ____ 2026 р. № ____

Схвалено вченою радою факультету історії, педагогіки та психології

Протокол від ____ 2026 р. № ____

1. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – ознайомити студентів з відповідними сучасному рівню розвитку науки уявленнями про теоретичні аспекти спілкування, його основні характеристики та основні проблеми і сформувані в них навички безконфліктного спілкування та комунікативну культуру майбутніх фахівців. Засвоєння студентами основних теоретичних підходів до вивчення проблем спілкування та формування комунікативної компетентності є предметом дисципліни «Психологічні проблеми спілкування».

Здобувачі освіти отримають можливість навчитися:

- оволодівати сучасними знаннями, працювати в команді;
- здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань в т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;
- аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;
- здатності до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;
- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника;
- взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення навчальної дисципліни «Психологічні проблеми спілкування» ґрунтується на компетентностях, що формуються під час вивчення дисциплін «Вступ до спеціальності», «Загальна психологія» та «Психологія саморозвитку».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

Знати:

- основні теоретико-методологічні підходи та сучасні наукові досягнення вітчизняної й зарубіжної психології у сфері дослідження психологічних проблем спілкування;
- стратегії та тактики спілкування, а також різні аспекти когнітивної психології спілкування;
- психологічні чинники виникнення комунікативних бар'єрів та науково обґрунтовані способи їх подолання;
- особливості та різновиди інтернет-спілкування;
- основні професійні стилі та прийоми мистецтва слухати;
- теоретичні засади формування комунікативної компетентності особистості;
- сучасні наукові підходи до аналізу та розвитку соціально-комунікативної компетентності особистості.

Уміти:

- здійснювати теоретико-методологічний аналіз сучасних концепцій спілкування;
- здійснювати оптимізацію функціонування особистості засобами спілкування;
- виявляти комунікативні бар'єри (мікро- і макрорівня) та застосовувати отримані знання для їх подолання;
- виявляти психологічні особливості інтернет-спілкування та прогнозувати його вплив на особистісні зміни і міжособистісне взаєморозуміння;
- виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості;
- діагностувати здібності до спілкування та розвиток комунікативної компетентності педагогічних працівників;
- аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки, надавати практичні рекомендації у сфері психології спілкування.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здійснюється за шкалами оцінювання: стобальною, національною ЄКТС.

A (90 – 100) – «зараховано» (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок): студент знає основні наукові досягнення вітчизняної та зарубіжної психології з проблем психологічного спілкування, а також основні поняття навчальної дисципліни, стратегії і тактики спілкування. Вміє аналізувати особливості когнітивно-орієнтованого спілкування; знає як саме діагностувати здібності до спілкування; студент вміє застосувати отримані знання для організації когнітивного спілкування в контексті психологічного консультування та для подолання бар'єрів спілкування; формувати та розвивати комунікативну компетентність педагогічних працівників; вчасно виконав й захистив усі види навчальної роботи. Вміє на необхідному рівні й творчо переносити теоретичні знання у площину практики. Робить правильні індуктивні та дедуктивні висновки.

B (82 – 89) – «зараховано» (вище середнього рівня з кількома помилками): студент знає основні наукові досягнення вітчизняної та зарубіжної психології з проблем психологічного спілкування, а також основні поняття навчальної дисципліни, стратегії і тактики спілкування. Вміє аналізувати особливості когнітивно-орієнтованого спілкування; загалом знає як саме діагностувати здібності до спілкування; студент вміє застосувати отримані знання для організації когнітивного спілкування в контексті психологічного консультування та для подолання бар'єрів спілкування; формувати та розвивати комунікативну компетентність педагогічних працівників; вчасно виконав й захистив усі види навчальної роботи, але припускається незначних помилок.

C (75 – 81) – «зараховано» (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок): студент на достатньому рівні студент знає основні наукові досягнення вітчизняної та зарубіжної психології з проблем психологічного спілкування, а також основні поняття навчальної дисципліни, стратегії і тактики спілкування. В більшості випадків вміє аналізувати особливості когнітивно-орієнтованого спілкування; загалом знає як саме діагностувати здібності до спілкування; студент вміє застосувати отримані знання для організації когнітивного спілкування в контексті психологічного консультування та для подолання бар'єрів спілкування; формувати та розвивати комунікативну компетентність педагогічних працівників; вчасно виконав й захистив усі види навчальної роботи, але припускається деяких незначних помилок та неточностей.

D (67 – 74) – «зараховано» (непогано, але зі значною кількістю недоліків): студент на достатньому рівні студент знає основні наукові досягнення вітчизняної та зарубіжної психології з проблем психологічного спілкування, а також основні поняття навчальної дисципліни, стратегії і тактики спілкування. В більшості випадків вміє аналізувати особливості когнітивно-орієнтованого спілкування; загалом знає як саме діагностувати здібності до спілкування; студент вміє застосувати отримані знання для організації когнітивного спілкування в контексті психологічного консультування та для подолання бар'єрів спілкування; недостатньо вміє формувати та розвивати комунікативну компетентність педагогічних працівників; захист передбачених видів навчальної роботи відбувався з значною кількістю недоліків, володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, але відчуває труднощі під час розв'язання практико-спрямованих завдань.

E (60 – 66) – «зараховано» (виконання задовольняє мінімальним критеріям): студент на задовільному рівні знає основні наукові досягнення вітчизняної та зарубіжної психології з проблем психологічного спілкування, а також основні поняття навчальної дисципліни, стратегії і тактики спілкування. В більшості випадків вміє аналізувати особливості когнітивно-орієнтованого спілкування; загалом знає як саме діагностувати здібності до спілкування; студент у цілому вміє застосувати отримані знання для організації когнітивного спілкування в контексті психологічного консультування та для подолання бар'єрів спілкування; недостатньо вміє формувати та розвивати комунікативну компетентність педагогічних працівників; відчуває деякі труднощі під час розв'язання практико-спрямованих завдань; виконав більшість із запропонованих видів навчальної роботи дотримуючись базових вимог.

FX (35 – 59) – «незараховано» (з можливістю повторного складання): студент на задовільному рівні знає основні наукові досягнення вітчизняної та зарубіжної психології з проблем психологічного спілкування, а також основні поняття навчальної дисципліни, стратегії і тактики спілкування. Недостатньо вміє аналізувати особливості когнітивно-орієнтованого

спілкування; загалом знає як саме діагностувати здібності до спілкування; студент недостатньо вміє застосувати отримані знання для організації когнітивного спілкування в контексті психологічного консультування та для подолання бар'єрів спілкування; недостатньо вміє формувати та розвивати комунікативну компетентність педагогічних працівників; відчуває деякі труднощі під час розв'язання практико-спрямованих завдань; не виконав більшість із запропонованих видів навчальної роботи.

F (0 – 34) – «незараховано» (з можливістю повторного складання): студент на низькому рівні знає основні наукові досягнення вітчизняної та зарубіжної психології з проблем психологічного спілкування, а також основні поняття навчальної дисципліни, стратегії і тактики спілкування. Недостатньо вміє аналізувати особливості когнітивно-орієнтованого спілкування; не у повній мірі знає як саме діагностувати здібності до спілкування; студент не демонструє умінь застосувати отримані знання для організації когнітивного спілкування в контексті психологічного консультування та для подолання бар'єрів спілкування; недостатньо вміє формувати та розвивати комунікативну компетентність педагогічних працівників; не виконав усіх видів навчальної роботи.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання результатів навчання даної навчальної дисципліни є однаковими для очної (денної) та заочної форми навчання:

- перевірка знань на практичних заняттях;
- індивідуальні завдання;
- підсумкова контрольна робота;
- залік.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Психологічні особливості спілкування в сучасній психологічній науці

Спілкування як феномен психології. Проблема психології спілкування у наукових доробках психологів. Категоріальний апарат психології спілкування. Основні характеристики спілкування. Чинники, які впливають на людей в процесі спілкування.

Тема 2. Психологічні аспекти когнітивної психології спілкування

Теоретико-методологічні основи когнітивної психології спілкування. Дослідження когнітивного спілкування в прикладних завданнях психології. Психологічний та соціокультурний контекст когнітивного спілкування. Когнітивне спілкування як засіб забезпечення зворотного зв'язку в організації пізнавальної діяльності та розвитку творчого діалогу.

Тема 3. Організація когнітивного спілкування в контексті психологічного консультування

Цілі психологічного консультування у світлі сучасних уявлень про оптимальне функціонування особистості. Спілкування як простір розгортання процесу саморозвитку особистості. Завдання та умови оптимізації функціонування особистості засобами спілкування. Принципи створення саногенного комунікативного простору для розвитку особистості в психологічному консультуванні.

Тема 4. Когнітивне спілкування в умовах утрудненої взаємодії та подолання бар'єрів спілкування

Психологічний аналіз мікро та макробар'єрів спілкування. Аналіз причин виникнення бар'єрів спілкування. Психологічний зміст когнітивних бар'єрів взаємодії. Психологічні особливості подолання бар'єрів взаємодії. Когнітивно-орієнтоване спілкування як подолання бар'єрів взаємодії.

Тема 5. Психологічні особливості інтернет-спілкування

Різновиди і психологічні особливості інтернет-спілкування. Концепція інтернет-спілкування як чинника особистісних змін. Дослідження спілкування, опосередкованого мережею інтернет. Онлайн-активність особистості та медіакультура. Концептуальна модель умов міжособистісного взаєморозуміння в спілкуванні в мережі інтернет.

Тема 6. Психотехнологія створення довірливих взаємовідносин

Мистецтво слухати – основні професійні стилі і прийоми. Техніка професійного слухання. Основні рекомендації для оволодіння мистецтвом слухати. Механізм уникнення конфліктогенів. Рекомендації по створенню довірливих взаємин.

Тема 7. Стратегії і тактики спілкування

Стратегії спілкування в структурі комунікативної компетентності. Тренінг комунікативної компетентності. Перспективна стратегія взаємодії. Мистецтво компліменту у спілкуванні. Психологічний аналіз тактик спілкування.

Тема 8. Теоретико-методичні засади формування комунікативної компетентності педагогічних працівників

Комунікативна компетентність - інтегральна характеристика педагогічного спілкування. Теоретико-методичні засади формування комунікативної компетентності. Особливості діагностики рівня сформованості та проявів комунікативної компетентності особистості. Психотехнічні вправи з розвитку комунікативної компетентності.

Тема 9. Діагностика здібностей до спілкування

Основні категорії психології здібностей. Здібності до спілкування і розвиток комунікативних якостей особистості. Діагностичний інструментарій для виявлення комунікативних якостей особистості. Соціально-психологічні концепції розвитку здоров'я за допомогою спілкування.

Тема 10. Розвиток соціально-комунікативної компетентності вчителів

Основні підходи до вивчення проблеми соціально-комунікативної компетентності особистості. Модель розвитку соціально-комунікативної компетентності. Психодіагностичні засади дослідження соціально-комунікативної компетентності. Психологічний супровід розвитку соціально-комунікативної компетентності вчителів.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Психологічні особливості спілкування як соціально-психологічний механізм взаємодії у професійній діяльності
2. Теоретико-прикладні засади когнітивної психології спілкування
3. Особливості когнітивного спілкування в контексті психологічного консультування
4. Поняття взаємодії в контексті психології когнітивного спілкування
5. Соціально-психологічні засоби підвищення взаєморозуміння в онлайн-спілкуванні
6. Психологічний аналіз психотехнології створення довірливих взаємовідносин
7. Аналіз основних стратегій і тактик спілкування
8. Психотехнічні вправи з розвитку комунікативної компетентності
9. Діагностика та розвиток здібностей до спілкування
10. Психологічні особливості розвитку соціально-комунікативної компетентності вчителів

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Організація, самоорганізація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- за джерелом передання і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, пояснення, лекція, бесіда) і практичні (вправи, лабораторні роботи, практичні завдання);
- за ступенем самостійності мислення студентів: репродуктивні та творчі методи;
- за логікою передання і сприймання навчальної інформації: індуктивні (узагальнення), дедуктивні (конкретизація), аналітичні, синтетичні (порівняльний аналіз, синтез, встановлення причинно-наслідкових зв'язків);
- за ступенем керівництва навчальною роботою студентів;
- самостійна робота студентів, робота з науковими джерелами.

II. Стимулювання та мотивація навчально-пізнавальної діяльності: дидактичні (ділові, ситуативно-рольові тощо) ігри, навчальні дискусії, інтерактивні методи навчання.

III. Контроль і самоконтроль, аналіз та оцінювання результатів навчання: індивідуальне і фронтальне опитування, практичні роботи.

IV. Методи дистанційного навчання: відеоконференції в форматі лекцій або семінарів, онлайн дискусії.

8. ПОЛІТИКА ПЕРЕЗАРАХУВАННЯ КРЕДИТІВ ТА ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ У НЕФОРМАЛЬНІЙ / ІНФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

У межах академічної мобільності та розвитку індивідуальної освітньої траєкторії допускається перезарахування кредитів ECTS, отриманих в інших закладах вищої освіти. (Положення про організацію освітнього процесу в Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка). Перезарахування кредитів можливе у разі, якщо змістове наповнення дисципліни, кількість кредитів та рівень результатів навчання відповідають або є співмірними з відповідною дисципліною освітньої програми; дисципліна пройдена в межах внутрішньої або міжнародної академічної мобільності (наприклад, Erasmus+, подвійний диплом, тощо). Результати навчання, здобуті здобувачами вищої освіти шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в системі формальної освіти Університету в порядку, визначеному законодавством та нормативними документами Університету (Положення про порядок визнання у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти). Під час етапів визнання результатів, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, усі їх учасники зобов'язані дотримуватися Кодексу академічної доброчесності.

Перелік тем для виконання індивідуального завдання

Виконання завдання передбачає ґрунтовне висвітлення теоретичних і практичних положень та достатній рівень глибини розкриття змісту теми. Над індивідуальними завданнями студент працює протягом семестру і здає їх на перевірку у кінці семестру в попередньо визначений викладачем термін. Загальна сума балів за виконання завдання – 30 балів. Номер завдання обирається згідно номеру у списку журналу.

Кількість балів, що виставляється за індивідуальне завдання, враховує: доцільність та коректне використання наукового апарату, ступінь розкриття питання, обґрунтованість вибору джерел, самостійність та логічність висновків, дотримання вимог до оформлення.

Вимоги до оформлення індивідуальних завдань: обсяг 7 – 10 сторінок друк. тексту. Формат А4 в текстових редакторах Word, поля: верхнє і нижнє – 2,0 см, ліве – 2,5 см, праве – 1,5 см; шрифт Times New Roman, розмір шрифту – 14, інтервал – 1,5. Презентація виконана у Power Point (10–15 слайдів).

Обов'язкові елементи індивідуального завдання:

1. Титульна сторінка (кафедра психології; індивідуальне завдання з дисципліни «Психологічні проблеми спілкування», тема завдання, виконавець: студент групи ППП, перевірів: доцент Роман Михайлович ХАВУЛА, Дрогобич 2026 р.).

2. Зміст (назви всіх розділів, параграфів з вказуванням номерів сторінок).

3. Вступ (актуальність, мета та основні завдання).

4. Основна частина (аналіз наукової літератури; розкриття поставлених завдань з обов'язковими посиланнями на актуальні джерела, подані у списку використаних джерел).

5. Висновок (систематизація та підсумки основної частини, пропозиції та рекомендації щодо подальшої роботи над проблематикою).

6. Список використаних джерел: не менше 5 джерел (із посиланням на кожне джерело), сучасної літератури за останні 5–10 років; список не може містити російськомовних джерел і має бути оформлений відповідно до встановлених вимог URL: https://www.dkpp.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/bibliohrafichnyi_opys_stu_83022015.pdf

ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Знанняві завдання та компетентнісні завдання

1. Дайте відповідь з погляду психології, що таке спілкування, його роль у житті людини. Проілюструйте прикладами з історії людства, що до розуміння процесу спілкування для життя суспільства.

2. Напишіть твір-есе «Спілкування як потреба життя».

3. Спостерігаючи за власним життям і життям інших, визначте можливий вплив вміння спілкуватися на становлення людини як особистості та фахівця. Проілюструйте прикладами цю залежність (кореляцію).

4. Виберіть особу, з якою ви часто спілкуєтесь, і спробуйте розкрити особливості її комунікативної сфери. Напишіть про це невеликий твір.

5. Опишіть, як відбувається спілкування на соціальних рівнях: «індивід-індивід», «індивід-група», «група-соціум». Проілюструйте прикладами.

6. Підтвердіть або ж спростуйте твердження про те, що індивід трансформується в особистість через спілкування із собі подібними.

7. Як Ви поясните феномен Мауглі або Робінзона Крузо з погляду процесу комунікації?

8. Розкрийте та опишіть основні функції спілкування, їхній взаємовплив та взаємозалежність. Проілюструйте прикладами.

9. Більшість вітчизняних дослідників розмежовують поняття «спілкування» та «комунікація». А який смисл Ви вкладаєте в ці поняття, та чи є вони для вас тотожними?

10. Поясніть, у чому подібність та відмінність людської мови та «мови» тварин. Наведіть вагомі докази того, що мовленнєва діяльність властива лише людині.

11. Чи має спілкування особливо велике значення в онтогенетичному розвитку дитини? Чи свідчить це твердження про те, що потреба у спілкуванні не є природженою?

12. Як Ви можете пояснити з погляду процесу спілкування виникнення у людей відчаю, нудьги та навіть депресії?

13. Поясніть, як Ви розумієте філософське значення висловів: «Мислити образно», «Краще один раз побачити ніж сто раз почути» (Леонардо да Вінчі), «Скажи щось, щоб я тебе побачив» (Сократ).

14. Відомо, що на етапі початкового оволодіння мовою дитина, намагаючись задовольнити власні потреби, вимовляє певні слова, але слів не вистачає. Що приходить їй на допомогу? Проілюструйте прикладами.

15. Наведемо ситуацію: «Читаючи будь-яку книгу, ми спілкуємося з автором цієї книги, навіть не знаючи його, не бачачи, не контактуючи з ним отримуємо інформацію». Чи відбувається при цьому процес комунікації? Який вид спілкування проявляється при цьому?

16. Поясніть з позиції проксемики поведінку людей у ситуації: «Ви заходите в громадський транспорт у час пік, багато людей, тісно, люди стоять близько один до одного, тримають малу дистанцію між собою. Дехто відхиляється, відвертається в інший бік, дивиться постійно у вікно, інший читає газету, книгу, хтось слухає музику – все це задля того, щоб уникнути прямого небажаного контакту».

17. Яке відсоткове співвідношення між вербальними та невербальними засобами спілкування, якщо взяти весь процес комунікації за 100 %? Поясніть це з позиції свідомого та несвідомого проявів спілкування.

18. Що більш інформативніше скаже про людину вияв її вербальних чи невербальних засобів? Дайте пояснення висловам: «Тремтить як осиний листок», «Зціпив зуби», «Дивиться як кіт на сметану», «Живуть як собака з кішкою», «Ховає очі». Які емоції передає «мова тіла»?

19. Як можна проінтерпретувати ці жести – як відкриті чи закриті: людина при діловій розмові – піджак розстібнутий, ноги розпрямлені, руки не схрещені перед собою, вільно сидить на стільці, погляд вперед, наявний візуальний контакт?

20. Яку поведінку можна очікувати від людини, в інтимну зону якої різко втрутилася інша людина без її дозволу? Чи зможете Ви навести приклади професій, представникам яких дозволено втручатися в інтимну зону іншої людини? І професії, які використовують недозволені методи втручання в інтимну зону іншої людини, з певною метою?

21. Який вид запитань варто поставити під час бесіди з іншою людиною, щоб викликати нові запитання і вказати на невирішені проблеми або забезпечити підтримку вашої позиції шляхом мовчазного схвалення?

22. Спостерігаючи по телевізору політичні промови сучасних політиків, визначте як вони відрізняються від інших форм спілкування своєю емоційністю, чіткістю, насиченістю, дієвістю. Проілюструйте прикладами відмінність однієї політичної промови від іншої. В чому, на вашу думку, тут криється таємниця успішності чи неуспішності промови?

23. Дайте тлумачення невербальної поведінки людини в такому прикладі. Людина сидить під час бесіди, схрестивши руки на грудях, заложивши ногу на ногу. Долонь не було видно майже зовсім. Погляд зустрічається зі співбесідником 1/3 часу. Відповіді супроводжуються потиранням повіки та дотиком до носа.

24. Які стратегії поведінки в конфлікті ви знаєте? Визначте стратегію поведінки, яка вам імпонує найбільше, і обґрунтуйте свою відповідь.

25. Наведіть приклад конфлікту, зазначивши всі його основні елементи та фази. Визначте, на якій фазі розвитку знаходиться описаний вами конфлікт, тип конфлікту і варіанти його типології.

26. Виведіть основні психологічні причини і види конфліктів. Перерахуйте найбільш типові для Вас конфліктогени спілкування та конфліктогени, на які Ви найбільш боляче реагуєте. Прослідкуйте, чи є між ними зв'язок, і якщо є, то який.

27. Опишіть будь-який конфлікт, який був у Вашому житті, визначте в ньому елементи формули конфлікту і зобразіть карту конфлікту. Намагайтесь проаналізувати, які тактики поведінки використовуються учасниками конфлікту, і відповідно, чи можна вирішити такий конфлікт. Які методи для конструктивного вирішення Ви запропонуєте?

28. Напишіть твір-есе «Мої конфліктогени спілкування».

29. У чому специфіка педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу порівняно з діяльністю шкільного вчителя?

30. Які психологічні умови визначають ефективність діяльності викладача вищої школи?

31. Довести, що педагогічна діяльність викладача має творчий характер. Особливості педагогічної творчості.

32. Як ви вважаєте, в чому полягає проблема критеріїв оцінювання ефективності діяльності викладача вищої школи?

33. У чому суть суб'єкт-об'єктних стосунків між викладачем та студентом? Чому дуже шкідливе безособове ставлення викладача до студента?

34. Визначте та проілюструйте прикладами позицію викладача щодо студента: розуміння, визнання, прийняття.

35. Які стилі педагогічного спілкування є найбільш оптимальними щодо розв'язання завдання його професійної підготовки? Доведіть свою думку.

36. Які психологічні засоби, методи та прийоми підвищують ефективність педагогічного спілкування зі студентською аудиторією під час лекцій, семінарських занять та іспиті?

37. Згадайте три випадки, коли Ви допомогли комусь вирішити проблему за допомогою спілкування.

38. Як ви поясните з позиції спілкування такі приказки та прислів'я: «Що маєш казати – наперед обміркуй». «Краще мочати, ніж брехати». «Мудрий не все скаже, що знає, а дурний не все знає, що каже». «Слово не горобець, вилетить – не піймаєш». «Шабля ранить тіло, а слово – душу». «Слово старше за гроші». «Від солодких слів буває гірко». «Не кидай словами, як пес хвостом». «Слово до слова – зложиться мова».

39. Напишіть коротку промову на одну з запропонованих тем: «Слово – зброя. Як усяку зброю, його треба чистити й доглядати» (М. Рильський). «Чудова думка втрачає всю свою цінність, якщо вона погано висловлена» (Вольтер). «Скажи будь-що, щоб я тебе побачив» (Сократ). «О слів жорстока і солодка влада!» (Б. Олійник). «Мрію я словами відмикати людське серце...» (Л. Забашта).

40. Напишіть текст рекламного оголошення про курси, на яких навчають мовленнєвій комунікації (вказіть, що саме тут буде вивчатися та яку користь це може принести в житті). Виберіть найбільш вдалий варіант реклами.

41. Які невербальні сигнали з наведених нижче слід визнати конфліктогенними, а які – синтонними: дивитися на годинник; перебирати папірці на столі; присуватися ближче до співбесідника; набирати повітря в легені для заперечення; дивитися в очі?

42. Складіть промову на тему: «Сучасний шлюб та його перспективи» за поданими тезами: – любов як основа шлюбу; – церковний та світський погляд на шлюб; – проблема розлучення: причини та моральні аспекти; – зміна ставлення до вільного виховання в сучасному суспільстві; – нетрадиційні форми шлюбних відносин та ставлення до них суспільства.

43. Спробуйте виголосити промову-експромт на одну із запропонованих тем: – Проблема сучасної освіти. – Здоров'я людини в умовах війни. – Що таке щастя? – Християнству дві тисячі років. – Алгоритм дій після ядерного вибуху.

44. Уявіть, що Ви вперше виступаєте перед дитячою аудиторією. Ви старанно підготували свій урок, написавши детально конспект, і читаєте його як лекцію. Але клас абсолютно не слухає Вас: посилюється гамір, діти повністю втратили інтерес до того, що Ви читаєте. Що краще зробити – «навести порядок» і продовжувати читати свій чудово написаний конспект чи спробувати перейти до живого слова?

9. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни містить: підготовку до аудиторних занять, опрацювання теоретичного матеріалу, виконання завдань згідно з переліком компетентностей, що формуються в межах кожної теми навчальної програми та підготовку до заліку.

1. Скласти словник термінів із дисципліни.

2. Ознайомитися з науковими інтернет-джерелами, присвяченими вивченню питань психологічних проблем спілкування, та скласти перелік таких джерел (зазначити назву, інтернет-адресу, надати коротку характеристику ресурсу).

3. Опрацювати періодичні видання відповідно до теми практичного заняття та підготувати реферативний огляд 2–3 статей про психологічні проблеми спілкування (виписати основні визначення; виокремити та проаналізувати розділи статті; зробити висновки).

10. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється шляхом усного опитування, оцінки умінь студентів аналізувати і узагальнювати інформацію про соціально-психологічну реальність, формулювати висновки та рекомендації. Накопичення балів студентами відбувається у період вивчення дисципліни на підставі проведення викладачем основних видів контролю: поточного (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу в обсязі певної теми чи окремого розділу), виконання індивідуальних завдань та підсумкового (залікова контрольна робота, що передбачає перевірку рівня засвоєння студентами навчального матеріалу по завершенню курсу).

Семестрова підсумкова оцінка (залік) визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи. Розподіл 100 балів між видами робіт:

Практичні заняття	Індивідуальне завдання	Контрольна робота	Сума
35 (7 відповідей по 5 балів)	30	35	100

Залік за талоном №2 і перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

Оцінювання знань, умінь і навичок студентів *на практичних заняттях* здійснюється за п'ятибальною шкалою (0–5 балів) з урахуванням рівня підготовленості, активності, самостійності мислення та якості виконання завдань.

5 балів – студент демонструє глибокі, системні та міцні знання навчального матеріалу; повно і логічно розкриває питання; вільно оперує фаховою термінологією; аргументує власну позицію; наводить доречні приклади; проявляє активність у дискусії.

4 бали – студент володіє достатніми знаннями; загалом повно розкриває питання, допускаючи незначні неточності; використовує професійну термінологію; аргументація переважно переконлива; бере участь в обговоренні.

3 бали – студент відтворює основний зміст навчального матеріалу; відповідь частково структурована; термінологія використовується обмежено або з неточностями; аргументація недостатньо повна; участь у роботі заняття епізодична.

2 бали – студент має фрагментарні знання; відповідь поверхова або неповна; спостерігаються суттєві помилки у змісті чи термінології; не виявляє самостійності суджень; пасивна участь у семінарі.

1 бал – студент демонструє мінімальний рівень підготовки; відповідь уривчаста, безсистемна; значні помилки у викладі матеріалу; відсутня аргументація.

0 балів – студент не підготувався до заняття або відмовляється відповідати; відповідь відсутня чи не відповідає змісту навчальної дисципліни.

Контрольна робота охоплює навчальний матеріал, який розглядався на лекціях, практичних, а також був винесений на самостійне опрацювання. Контрольна робота проводиться в кінці семестру і передбачає виконання як тестових завдань, так і коротких відповідей на теоретичні з навчальної дисципліни. Критерії оцінювання контрольної роботи зазначено у самій роботі: завдання першого рівня складності 10 б. (10 тестових завдань з обранням однієї правильної відповіді – по 1 балу за правильну відповідь); завдання другого рівня 20 б. – теоретичні (2 питання, що потребують ґрунтовної відповіді, по 10 б за кожену відповідь).

Критерії оцінювання індивідуального завдання:

25–29 балів – завдання виконане на високому рівні; можливі незначні недоліки в оформленні; студент вільно орієнтується у змісті роботи, виявляє самостійність під час виконання та захисту.

15–24 бали – завдання розкрито недостатньо повно; під час захисту студент загалом володіє матеріалом, однак допускає окремі помилки у відповідях на запитання.

5–14 балів – завдання містить суттєві неточності; не розкрито основних аспектів проблеми; студент недостатньо володіє матеріалом, не дотримується запропонованого алгоритму викладу.

0–4 бали – завдання виконане з порушенням вимог; не розкрито суті питань; студент не орієнтується в темі.

11. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Технічні засоби навчання. Платформа ZOOM.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Мовленнєва комунікація: Підручник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2013. 464 с.
2. Богдан, Ж., Солодовник Т., Середа Н. Гендерні відмінності особистісних характеристик віртуального спілкування молоді студентського віку. Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. 2019. № 3. С. 110–121.
3. Василенко Л. Соціальна психологія. Спілкування як взаємодія: інтерактивна підготовка студентів : навч.-метод. посібник. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2011. 46 с.
4. Джонсон, Девід В. Соціальна психологія: тренінг міжособистісного спілкування / Пер. з англ. В. Хомика. К. : Вид дім «КМ Академія», 2003. 288 с.
5. Етика ділового спілкування: [навч. посібник] / Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук . К.: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.
6. Завініченко Н. Б. Особливості розвитку комунікативної компетентності майбутнього практичного психолога системи освіти: дис. канд. психологічних наук: 19.00.07; Інститут психології ім. Г С. Костюка АПН України. К., 2003. 229 с.
7. Засади когнітивної психології спілкування : [монографія] / [В.П. Каз-міренко, В.М. Духневич, О.Ю. Осадько та ін.] ; за наук. ред. В.П. Казмієнка; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 390 с.
8. Калмикова Л. О. Психологічні особливості звуковимови осіб у різних емоційно-психічних станах: дис. ... кандидата психол. наук: 19.00.07. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2017. 276 с.
9. Калмикова Л. О. Психологія мовлення і психолінгвістика. К.: Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут, в-во “Фенікс”, 2008. 245 с.
10. Карабин Т.В. Вплив особливостей спілкування в мережі «internet» на процес соціалізації студентської молоді : дис. кандидата психол. наук: 19.00.05. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2005. 261 с.

11. Корніяка О. М. Психологія комунікативної культури школяра. К. : Міленіум, 2006. 336 с.
12. Павленко Т.В. Особистісні чинники розвитку комунікативних властивостей підлітків: дис. ... кандидата психол. наук: 19.00.07 . Київ: Інст. психол. імені Г. С. Костюка, 2020. 236 с.
13. Педагогічне спілкування: науково-практичні проблеми: монографія / Роздобудько В. М., Савчин М. В., Скотна Н. В. Дрогобич, 1993. 103 с.
14. Попіль М.І. Психологічні проблеми спілкування. Тексти лекцій / М.І.Попіль. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2010. 240 с.
15. Філоненко М. Психологія спілкування. К.: Центр учбової літератури, 2008. 224 с.
16. Хавула Р.М, Гриник І.Я. Соціальна психологія: тексти лекцій. Частина 1. Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Дрогобич, 2015. 120 с.
17. Цимбаленко О.О. Психологічні особливості формування здатності до комунікативної взаємодії у дітей з порушеннями спілкування: дис. ... кандидата психол. наук: 19.00.07 . Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка, 2021. 301 с.
18. Daeglau M., Getzmann S., Bender M., Fels J., Martin R., Raake A., Schiller I. S., Schlittmeier S. J., Schoenenberg K., Stärz F., Krocze L. O. H. Interactive Communication – cross-disciplinary perspectives from psychology, acoustics, and media technology. arXiv preprint. 2025. P. 1-42. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2512.04692>

Допоміжна

19. Вторнікова Ю. С. Модель формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка [Серія: «Педагогічні науки»]. Чернігів, 2013. Вип. 110. С. 188-194.
20. Дідковський С.В. Організація рефлексивно-когнітивного спілкування в процесах вирішення конфліктів // Актуальні проблеми психології: психологічна теорія і технологія навчання : зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. Вип. 7. С. 52-62.
21. Ісаєва О.В. Комунікативна компетентність та засоби корекції процесу спілкування підлітків // Актуальні питання сучасної психології. 2014. С. 71-75.
22. Кошлань І. Г., Першина Л.О. Психологічні чинники комунікативної толерантності у юнацькому віці // Наука і освіта. 2013. № 7. С. 164-169.
23. Якимчук Ю. В. Розвиток когнітивного компонента комунікативних здібностей у студентів вищих навчальних закладів // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Психологічні науки. 2010. № 4. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2010_4_26

Інформаційні ресурси

24. Енциклопедичний словник з соціальної психології / автори укладачі Роман Хавула, Ірина Гриник. Дрогобич. Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2023. 246 с. Режим доступу: https://www.dkpp.com.ua/wp-content/uploads/2023/10/khavula_hrynyk_entsyklopedychnyi_slovnyk_2023.pdf
25. Ковальова О.А. Психологічні особливості розвитку соціально-комунікативної компетентності вчителів : дис. канд. психологічних наук : 19.00.07. Переяслав-Хмельницький, 2018. 203 с. Режим доступу: https://uhsp.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/Diss_Kovaliova.pdf
26. Криштовська О.О. Соціально-психологічні умови міжособистісного взаєморозуміння в інтернет-спілкуванні: дис. канд. психологічних наук : 19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи. Київ, 2019. 252 с. Режим доступу: https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2019/06/diss_Kryshovska.pdf
27. Назар М.М. Інтернет-спілкування як чинник особистісних змін у юнацькому віці наук : 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Київ, 2010. 396 с. Режим доступу: <https://surl.lt/zrwbla>

28. Пономаренко Т.І. Психологічні чинники розвитку комунікативної компетентності майбутніх психологів у медійному просторі: дис. канд. психологічних наук : 053 – Психологія. Київ, 2022. 220 с. Режим доступу: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/Doctor_filosofii/Ponomarenko/Ponomarenko_dis.pdf
29. Усатенко Г.В. Асистована комунікація як чинник прив'язаності в дитячо-батьківських стосунках вчителів : дис. канд. психологічних наук : 053 – Психологія. Київ, 2024. 220 с. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741998/1/PhD%20research%20Usatenko.pdf>